

KOSMICKÉ ROZHLEDY

Věstník České astronomické společnosti

Ročník 64

číslo 3/2026

Úvodní slovo předsedkyně

Soňa Ehlerová

Milé členky a milí členové ČAS, doufám, že jste využili příležitosti a pozorovali zatmění Slunce. Podle fotogalerie na www.astro.cz je zjevné, že ne všude byly úplně dokonalé podmínky, ale většinou to naštěstí šlo.

Úplné (a skoro úplné) zatmění Slunce je výrazný jev, kterého si lidé všímali, a někdy snad i báli, po celou zdokumentovanou historii. K povinností čínského dvorního astronoma patřila nutnost informovat císaře o zatmění, a to i s fatálními důsledky, když této povinnosti nedostál. Mohu vás ubezpečit, že předseda České astronomické společnosti, či ředitel Astronomického ústavu Akademie věd ČR nebo ředitel hvězdárny v Praze tuto povinnost nemají. Ale, aspoň pokud mohu mluvit za ČAS, ji radostně plníme, i když spíše směrem k veřejnosti než ke státní správě.

Mezi pozorovatelnými astronomickými jevy je zatmění Slunce výjimečné tím, že zajímá skoro všechny. Na vhodných místech se pak sdružují celé skupiny pozorovatelů. A protože všichni mají stejný cíl, který je veskrze nekonfliktní a vlastně něžný, panuje mezi nim duch sounáležitosti až kamarádství. A je jedno, jestli se jedná o známé, příbuzné či náhodné spolupozorovatele. Vzato kolem a kolem, v dnešním světě, kde mnohem častěji narážíme na věci, které nás rozdělují, než na věci, které nás spojují, bychom těch zatmění potřebovali víc.

Přeji vám čistou oblohu a krásné podzimní pozorování.

Dagmar Drahokoupilová, Název: Částečné zatmění Slunce s Hazmburkem, Místo pořízení: Libochovice

Foto: <https://www.astro.cz/galerie/ctenarska/velke/157150>

Ze života společnosti

Zápis řádného jednání Výkonného výboru ČAS, které se konalo 25. srpna 2026 ONLINE

Přítomni za VV: Petr Bartoš, Simona Beerová, Martin Černický, Jan Dvořák, Soňa Ehlerová, Zbyněk Henzl, Kateřina Hoňková, Petr Sobotka, Lenka Soumarová, Pavel Suchan, Vladislav Slezák. Omluveni: Jaroslav Liška, Karel Trutnovský. Revizori: Radek Dřevěný, Jaromír Jindra. Omluven: Jakub Rozehnal.

1. AO - kontrola z MŠMT - Sobotka informoval, že do datové schránky ČAS přišlo oznámení o kontrole hospodaření s dotací MŠMT. Předmětem kontroly je hospodaření s finančními prostředky státního rozpočtu České republiky, z rozpočtu kapitoly 333 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy poskytnutými v rámci Výzvy na podporu mezinárodních kol soutěží v roce 2025 č.j. MSMT-12130/2024-2, na projekt evid. č. 0012/10/SOU/202. Kontrolovaným obdobím je rok 2025, v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující. Přípravou podkladů ke kontrole se zabývá účetní, Soumarová a Prosecký. Ehlerová jim k zastupování ČAS udělí plnou moc.

2. Pozemek ČAS - Henzl informoval, že obnovení cesty k pozemku vedlo ke zvýšení zájmu obyvatel o pozemek a dění na něm. VV schválil nákup a instalaci dvou laviček ve výši 5000 Kč. Jedna bude umístěna na začátku obnovené cesty a druhá na konci u pozemku. Lavičky koupí Dvořák. U pozemku vznikne infotabule, texty připraví Suchan, grafickou podobu a výrobu zajistí Slezák. Henzl navrhl oplocení pozemku a připravil hrubý rozpočet ve výši 30 000 Kč, důležité je vyrovnaní terénu pod budoucím plotem.

3. Ceny ČAS - VV na základě doporučení komise schválil laureáta ceny Littera Astronomica. Cena bude předána na 36. Podzimním knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě v sobotu 17. října ve 12:15 v salonku 2. VV na základě doporučení komise schválil laureáta Nušlový ceny. Bartoš navrhuje předání 7. 11. v Ondřejově, kde proběhne seminář. Dvořák prověří možnost přednesení Kopalovy přednášky na 8. ročníku Plzeňských oknech do vesmíru.

4. Trička ČAS - Dvořák informoval, že opožděná dodávka triček už dorazila a v nejbližších dnech a týdnech bude distribuována složkám ČAS.

5. Výroční zpráva 2025 - Sobotka informoval, že textovou formu výroční zprávy ČAS nebylo možné dokončit, protože Sekce proměnných hvězd a exoplanet, Skupina pro řešení světelného znečištění a Skupina pro historii astronomie nezaslaly texty ani do data zasedání VV (původní termín byl 31. 1.). Jde při tom o aktivní složky, které vyvíjejí mnoho činnosti.

6. Setkání složek - VV diskutoval o místě konání dalšího Velkého setkání složek. Ideální je lokalita se členskou základnou a dobrým zázemím instituce, kde se setkání bude konat. VV zvažuje širokou možnost České Budějovice, Prahu, Znojmo, Liberec nebo Valašské Meziříčí.

7. Noc vědy a Den hvězdáren a planetárií - Slezák připomněl, že Noc vědy proběhne v pátek 25. 9. Přihlášeno je přes 20 hvězdáren, činnost každé může být podpořena částkou 5000 Kč. Slezák informoval, že příští Den hvězdáren a planetárií, proběhne v pátek 12. 3. 2027 snad za velkého zájmu institucí, jako loni, kdy se jich zúčastnilo na 30.

8. Kosmické rozhledy - Bartoš připomněl, že uzávěrka příštího čísla Kosmických rozhledů bude 15. 9.

9. Přístupy k účtu - Přes veškerou snahu se ČAS nedaří mít online přístup k informacím u Fio banky, kteří funkcionáři složek ČAS mají přístup k jakým účtům a s jakým oprávněním. VV vyzývá složky, pokud chtějí provést nějaké změny, aby je nahlásily do 21. září Sobotkovi. Jde např. o právo nahlížet na účet, zadávat platby, vlastnit platební kartu apod. Naopak funkcionáři, kteří ve funkci skončili, by měli o svá původní práva přijít.

10. Výstava Sedmikrásky na nebi - Rozhlasový pořad Sedmikrásky na nebi, který můžete jednou měsíčně poslouchat na všech regionálních stanicích Českého rozhlasu a který vyšel také knižně, se nyní promění ve výstavu. Poprvé se představí v pondělí 14. září 2026 v 16 hodin na Masarykově náměstí v Brandýse nad Labem a dále bude putovat po dalších městech a nádražích. Na třech desítkách panelů najdete aktuální podoby českých hvězdáren a mnoho zajímavostí o nich. Výstavu vytvořili pracovníci Hvězdárny a planetária Brno (Jiří Dušek, Jiří Kokmotos a Michal Okleštěk), podílejí se na ní také Správa železnic a ČAS.

11. Přijetí nových členů - Martin Brandýs (Ostravská pobočka), Matěj Cetkovský (Sluneční sekce), Tomáš Heller (Amatérská prohlídka oblohy), Mojmír Horák (Amatérská prohlídka oblohy), Petr Horák (Ostravská pobočka), Kateřina Křupalová (Pražská pobočka), Pavel Lipka (Západočeská pobočka), Miroslav Meca (Amatérská prohlídka oblohy), Tomáš Mojžíš (Pražská pobočka), Milan Nečas (Společnost pro meziplanetární hmotu), Ota Novotný (Ostravská pobočka), Tomáš Novotný (Pobočka Brno), Daniel Pitoňák (Amatérská prohlídka oblohy), Matěj Půbal (Pražská pobočka), Petr Pyrochta (Pražská pobočka), Eva Sagálová (Pražská pobočka), Viktor Erik Samek (Amatérská prohlídka oblohy), Jakub Sechter (Amatérská prohlídka oblohy), Jakub Suchý (Západočeská pobočka), Miroslava Šmídová (Západočeská pobočka), Eliška Třešňáková (Pražská pobočka), Michal Tuláček (Pražská pobočka), Michal Tutko (Pražská pobočka), Pavel Tvrzník (Amatérská prohlídka oblohy), Jiří Zukal (Pobočka Brno).

Termín příští řádné schůze VV ČAS bude upřesněn později.

Zapsal Petr Sobotka, zápis schválil VV elektronickým hlasováním.

Kontrola dotace MŠMT na jedničku

Dne 14. 8. 2026 byla zahájena veřejnosprávní kontrola hospodaření s finančními prostředky státního rozpočtu, v rámci Výzvy na podporu mezinárodních kol soutěží v roce 2025, v našem případě účasti mezinárodní Astronomické olympiády. Kontrola byla ukončena dne 7. 9. 2026, s výsledkem: *kontrolou nebyly zjištěny nedostatky, nebylo zjištěno porušení rozpočtové kázně ve smyslu zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech.*

Nezbývá než vyřknout velkou pochvalu všem zainteresovaným z VV ČAS, Výboru AO a mnoha dalším.

Petr Bartoš

Nové webové stránky SPHE ČAS - sphe.astro.cz

Konečně je to tady. Sekce proměnných hvězd a exoplanet České astronomické společnosti spustila nový web. Na adrese sphe.astro.cz nyní najdou informace nejen současní pozorovatelé, ale také všichni, kteří by si chtěli proměnné hvězdy nebo tranzity exoplanet poprvé sami změřit. Pozorování proměnných hvězd má v České astronomické společnosti více než stoletou tradici. Za tu dobu se zásadně proměnila technika, způsob získávání dat i možnosti jejich dalšího využití. Vedle velkých pozemních přehlídek a kosmických dalekohledů však mají i dnes své místo pozorování získaná menšími dalekohledy amatérských astronomů, která dokážou data z profesionálních projektů efektivně doplnit. Právě posilování Pro-Am spolupráce a zapojování amatérských astronomů do profesionálních projektů je jedním z hlavních úkolů Sekce proměnných hvězd a exoplanet ČAS.

Základním cílem nových stránek je usnadnit první kroky těm, kteří se zatím na proměnné hvězdy a exoplanety pouze dívají a chtěli by se posunout od astronomické fotografie nebo běžného pozorování k vlastnímu měření. Web má rovněž podpořit činnost těch, kteří už zkušenosti mají, a také seznámit veřejnost s prací sekce, novinkami a se zajímavými akcemi, které SPHE pořádá.

Důležitou součástí činnosti sekce zůstává databáze VarAstro na adrese var.astro.cz, která je nyní provozována jako samostatný databázový server. Slouží k plánování pozorování, ukládání výsledků a jejich dlouhodobému uchovávání. Její součástí je také známá databáze tranzitů exoplanet ETD (Exoplanet Transit Database).

<https://www.astro.cz/clanky/hvezdy/nove-webove-stranky-sphe-cas-sphe-astro-cz.html>

Zbyněk Henzl

Den hvězdáren a planetárií 2027

Po velmi úspěšném 8. ročníku Dne hvězdáren a planetárií, kdy se do akce zapojilo 33 institucí a spolupráce proběhla i se slovenskými kolegy, připravujeme další ročník. Aby jednotlivé organizace s akcí mohly počítat v ročních plánech, oznamujeme v předstihu, že se akce uskuteční 12. března 2027. Budeme rádi, když se opět zapojíte. Pro rok 2027 připravujeme opět společnou propagaci i upomínkové předměty. Program bude opět možné zapisovat do kalendáře přímo na serveru astro.cz.

Vladislav Slezák

Pozvánka na připravované akce

Noc vědy v astronomii 2026

Noc vědců se změnila na Noc vědy a letošním tématem bude Komunikace. Akce proběhne v pátek 25. září na univerzitách, středních i základních školách, v science centrech a tradičně i na hvězdárnách a v planetáriích. Míst s astronomickou tematikou je tentokrát 26 ze všech koutů České republiky. Těšit se můžete na přednášky, zábavné hry pro děti, premiéru animované pohádky, koncert, rodinnou outdoorovou hru a mnohé další. Vstup na akci je zdarma a jednotlivá místa budou rozdávat upomínkové předměty České astronomické společnosti. Kde všude akce proběhne?

- Astronomický klub Pelhřimov, z.s.
- Beskydská oblast tmavé oblohy
- Centrum přírodních věd - Hvězdárna Jičín
- Dům kultury v Kroměříži p.o. - Hvězdárna Kroměříž
- Hvězdárna a planetárium Brno
- HVĚZDÁRNA A PLANETÁRIUM dr. Zdeňka Kvíze, Třebíč
- Hvězdárna a planetárium v Hradci Králové
- Hvězdárna a radioklub lázeňského města Karlovy Vary o.p.s.
- Hvězdárna Ďáblice (Planetum)
- Hvězdárna Jaroslava Trnky ve Slaném
- Hvězdárna Josefa Sadila Sedlčany
- Hvězdárna v Rokycanech a Plzni, p.o.
- Hvězdárna Valašské Meziříčí, p.o.
- Hvězdárna Žebrák
- Přírodovědné centrum Žatec
- Vlašimská astronomická společnost o.p.s.
- Vzdělávací a kulturní centrum Jindřichův Hradec, p. O.
- Astronomický ústav AV ČR - Hvězdárna Ondřejov
- Astronomický ústav AV ČR - Oddělení galaxií v Praze
- Observatoř WHOO! (SU)
- Unisféra (SU)
- Žďánická hvězdárna a planetárium Oldřicha Kotíka
- Hvězdárna v Úpici
- Hvězdárna a Planetárium České Budějovice
- Planetárium Ostrava
- Petřkovského hvězdárna Jeseník

Celý program najdete na webu www.nocvedy.cz a tiskovou zprávu nabídně i www.astro.cz
Vladislav Slezák

Otevřené setkání a členská schůze Sluneční sekce ČAS

Otevřené setkání se uskuteční v sobotu 3. října 2026 a členská schůze bude následovat den poté na Barokním dvoře v Borotíně. Samotné setkání je určeno nejen členům Sluneční sekce, vítáni jsou všichni, kdo mají zájem o dění na Slunci. Členská schůze proběhne 4. října se začátkem v 09:00 hodin. Pojdme prodiskutovat, kam Sluneční sekce míří, co byste si ještě představovali, co chybí.

Podrobnosti: <https://slunce.astro.cz/2026/09/04/otevrene-setkani-a-clenska-schuze/>

Martina Pavelková

Historický seminář a Nušlova cena 7. listopadu 2026

V Seminární místnosti AsÚ AV ČR v Ondřejově se v sobotu 7. 11. 2026 od 13 hodin uskuteční historický seminář a předání Nušlovi ceny za rok 2026 Michalu Sobotkovi. Tématem semináře bude připomínka 101. výročí narození pánů Miroslava Plavce, Zdeňka Švestky a Ladislava Křivského. Zavzpomínat přijdou Petr Heinzl, Eva Marková, František Fárník, Jan Urban a další.

Podrobnosti: <https://www.zrisehvezd.cz/historicky-seminar-2026/>

Petr Bartoš

Zatmění a Perseidy pozorovali i členové České astronomické společnosti

Martin Gembec

Výjimečně podařené léto 2026 z hlediska úkazů na obloze si nenechali ujít ani členové ČAS, kteří se často zapojili i do veřejných pozorování nebo informovali v médiích. Vrcholem léta bylo velmi výrazné částečné zatmění Slunce, které se dalo až na výjimky pozorovat za velmi dobrého počasí nejen z České republiky, ale také jako úplné ve Španělsku.

Na hvězdárnách, v planetáriích i jen tak ve městech a v přírodě se sešli také členové České astronomické společnosti a uspořádali pro veřejnost řadu pozorovacích akcí. Protože na noc po zatmění připadlo rovněž maximum meteorického roje Perseid, spojilo se to často i s nočním pozorováním.

A nejen to, v nabídce byla například také degustace vín, koncert, společná pozorování na loukách, letištích i kopcích. Na mnoha hvězdárnách a v planetáriích stihli dokonce přednášky, vyrábění a pokusy nebo let dronem s VR brýlemi.

Samotné zatmění Slunce bylo mediálním hitem a zřejmě každý pracovník nějaké hvězdárny nezapomene na dotazy na vyprodané speciální brýle pro pozorování Slunce. Také web astro.cz zažil nápor návštěvníků, články informující o zatměních a Perseidách mají desítky tisíc přečtení, stejně jako živé streamy na Youtube. Rekordmanem v tomto ohledu je stránka o zatmění Slunce 12. srpna se 467 000 přístupů, z nichž většina byla během srpna. Zapojili se i čtenáři a nahráli nádherné fotografie z České republiky i ze Španělska.

Když se ohlédneme za davovým šílenstvím kolem zatmění Slunce, tak pozorování částečného zatmění Měsíce 28. srpna nad ránem byla vyloženě relaxační záležitost doslova jen pro astronomy. Počasí příliš nepřálo, když Měsíc zakrývala tu hustší, tu méně hustá oblačnost. Nicméně byla to teplá noc, a tak jsme si na mnoha místech užili i tento výjimečný úkaz, jak dokládá i fotogalerie na astro.cz.

Všem aktérům, kteří se do pozorování zatmění a Perseid zapojili opravdu nezbývá než moc a moc poděkovat. Jak víme, příští rok 2. srpna nastane velmi dlouhé úplné zatmění Slunce především v severní Africe. Už teď je nejvyšší čas zamluvit ubytování. A kdo zůstane doma ví, že pokud bude dobrá předpověď počasí, tak i když půjde o méně výrazné zatmění a lidé budou ještě v práci, dá se očekávat dozvuk letošní hysterie a vyšší zájem, než při zatměních v letech 2021 a 2022.

Zatmění Měsíce: Jakub Albert

Perseidy: Jakub Kuřák (Astronomický snímek dne NASA)

Zdroje a doporučené odkazy:

<https://www.astro.cz/na-obloze/zatmeni.html>
<https://www.astro.cz/clanky/multimedia/fotogalerie-mimoradne-vecerni-zatmeni-slunce-12-8-2026.html>
<https://www.astro.cz/clanky/multimedia/fotogalerie-castecne-zatmeni-mesice-28-8-2026.html>

ČAM - Česká astrofotografie měsíce

Marcel Bělík

V tomto čísle Kosmických rozhledů přinášíme vítězné snímky 2. čtvrtletí 2026. Ostatní došlé snímky jsou pak dostupné v [galerii ČAM](#).

ČAM ([Česká astrofotografie měsíce](#)) je český projekt, spuštěný v roce 2005.

Hodina Jupiterovy rotace

Titul Česká astrofotografie měsíce za duben 2026 obdrželo poněkud netradičně video Karla Sandlera s názvem „Hodina Jupiterovy rotace“.

Místo: Praha
Datum: 25.2.2026
Snímač: PlayerOne Uranus C Pro
Optika: Celestron C11 XLT
Montáž: SkyWatcher AZEQ6-GT

Soutěž Česká astrofotografie měsíce je, jak již název naznačuje, zaměřena zejména na fotografie. Ovšem vesmír není statický, na obloze se vše pohybuje, a to od těch nejvzdálenějších objektů jako jsou galaxie, až po ty relativně blízké, například planety. Zatímco na registraci pohybu vzdálených galaxií potřebujeme časové škály řádu několika let, tak například největší planeta Sluneční soustavy Jupiter se kolem své osy otočí za necelých 10 hodin. A právě takový záznam zachycující přibližně desetinu této doby nám do soutěže přinesl příspěvek planetárního astrofotografa Karla Sandlera. Navíc, kromě samotné rotace planety zachytil nejen pohyb jeho měsíce Ganymeda, ale i jemné detaily na jeho povrchu. „Oficiální“ doba rotace planety 9 h 55 min a 30 s způsobuje téměř zbesilou obvodovou rychlost dosahující na rovníku přes 45 000 km/h, jež způsobuje výrazné zploštění planety na pólech a pohání gigantické atmosférické bouře. Autorovi jak k povedenému videu, tak k vítězství v dubnovém kole soutěže blahopřejeme.

<https://www.astro.cz/clanky/multimedia/cam-za-duben-2026-hodina-jupiterovy-rotace.html>

Postupka komety R3 PANSTARRS v Orionu

Titul Česká astrofotografie měsíce za květen 2026 obdržel snímek Jakuba Kuřáka a Martina Maška s názvem „Postupka komety R3 PANSTARRS v Orionu“

Místo: Cerro Paranal
Datum: 22.5.2026
Snímač: CCD G4-16000
Optika: Samyang 135mm

Tentokrát máme autory vítězného snímku dva. A vlastně ani tento vítězný snímek není pouze „jeden“. Jedná se o kompozici šestnácti individuálních portrétů pomalu pohasínající komety C/2025 R3 Panstarrs, promítající se na pozadí souhvězdí Orion. Jistě nás zaujme zejména druhý „snímek“ kompozice, tedy obraz „rozevlátého“ ohonu komety na druhém obraze komety odspodu obrázku. Takový tvar ohonu obvykle způsobuje příchod rázové vlny

vyvolané sluneční aktivitou a astronomové takové snímky využívají jednak ke studiu materiálu ohonu, jednak jako zdroj informací o šíření projevů aktivity Slunce meziplanetárním prostorem. Snímky byly pořízeny na observatoři Cerro Paranal na jižní polokouli od 1. do 22. května 2026, tedy v době, kdy u nás již nebyla pozorovatelná. Tato dlouhoperiodická kometa byla objevena 8 září 2025 díky automatizované přehlídce oblohy PANSTARRS na observatoři Haleakalā na Havajských ostrovech. Přísluním prošla 26. dubna 2026 ve vzdálenosti necelých 0,5 AU od Slunce.

<https://www.astro.cz/clanky/multimedia/cam-za-kveten-2026-postupka-komety-r3-panstarrs-v-orionu.html>

Obálky kolem kataklysmatické hvězdy Z Cam

Titul Česká astrofotografie měsíce za červem 2026 obdržel snímek „Obálky kolem kataklysmatické hvězdy Z Cam“, první SR/ČR kolektivní astrofotografie.

Místo: Lokality v SR/ČR/Španělsku

Datum: v průběhu roku 2025

Snímek s kolektivem autorů dosahujících čísla 10 jsme n naší soutěži opravdu ještě neměli. Stejně tak obrázek vyniká počtem a druhem použitých dalekohledů a zapojených institucí. Taktéž celý popis zpracování je poměrně složitý, protože je použitých mnoho různých dalekohledů i kamer, proto doporučujeme shlédnutí o něco podrobnějších informací na serveru ASTRO.CZ, jak je uvedeni na odkaze níže. Snímek vznikl v rámci pozorovací kampaně Sekcie premenných hviezd a exoplanét a Sekcie astronomickej fotografie Slovenskej astronomickej spoločnosti pri SAV a Slovenského zväzu astronómov. Jejím cílem bylo pozorování málo jasných pozůstatků po vzplanutí rekurentních nov. S rozvojem pozorovací techniky, a to i té amatérské, ruku v ruce s novými až téměř „záračnými“ numerickými metodami zpracování obrazu a samozřejmě s nadšením amatérských pozorovatelů oblohy vznikají úplně nové možnosti astronomického bádání. Jednou z takových oblastí je právě například získávání obrazů málo jasných mlhovin, tvořících pozůstatky po opakovaných vzplanutích nov. A že jsou výsledky opravdu zajímavé, ukazuje i červenový vítězný snímek. Blahopřejeme.

<https://www.astro.cz/clanky/multimedia/cam-za-cerven-2026-obalky-kolem-kataklysmaticke-hvezdy-z-cam-prvni-sr-cr-kolektivni-astrofotografie.html>

Tým porotců ČAM

RNDr. Ambrož Pavel - CSc. AsÚ AV ČR
Bardon Zdeněk - amatérský astronom fotograf
Mgr. Simona Beerová - Planetárium Ostrava
Ing. Bělík Marcel - ředitel Hvězdárny v Úpici
Doc. RNDr. Dudík Jaroslav, PhD. - Sluneční oddělení AsÚ
Grnja Miroslav – SZA
Hovad Jan - amatérský astronom
Ing. Cholasta Martin - HaP v Hradci Králové
Mgr. Jíra Josef, Dis. – ČAS
doc. Mgr., Korčáková Daniela, Ph.D. - AsÚ UK

Mgr. Kotrba Richard – ČAS
Mgr. Mokry Karel - amatérský astronom
Ing. Myslivec Martin - amatérský astronom a fotograf
Obert Miloš – SZA
RNDr. Rapavý Pavol - ředitel Hvězdárny Rimavská Sobota
Suchan Pavel - AsÚ AV ČR
Mgr. Votruba Viktor, Ph.D. - astrofyzik, Masarykova univerzita
Mgr. Jana Žďárská - Fyzikální ústav AV ČR

Sedmikrásky na nebi rozkvetou (nejen) na českých nádražích

Jiří Dušek

Rozhlasový pořad Sedmikrásky na nebi, který připravují pracovníci Hvězdárny a planetária Brno, můžete jednou měsíčně poslouchat na všech regionálních stanicích Českého rozhlasu; vyšel také knižně a nyní se promění ve výstavu. Ta se poprvé představila v Brandýse nad Labem, odkud bude celý rok putovat po nádražích České republiky.

Na třech desítkách panelů výstavy Sedmikrásky na nebi objevíte hvězdárnu opřenou o hradbu Karla IV. i hvězdárnu postavenou na hromadném pohřebišti, jednu nedaleko řeky a další na jednom z nejvyšších míst České republiky. Hvězdárnu se suchým záchodem s výhledem, jaký nemá ani NASA, a planetárium, které vzniklo, protože zatékalo do střechy. Poznáte dalekohledy jménem Buřt, Theodor a Nyx. A dozvíte se, že ke hvězdám je to odevšad stejně daleko – rozdíl v nadmořské výšce činí pouhých 878 metrů (Kleť → Kroměříž).

„Naši snahou je mírně humornou formou představit nejen podivuhodný svět hvězdáren, ale také lidí, kteří je udržují v provozu – mnohdy na úkor svého volného času i vlastních financí – a kteří jiným pozemšťanům přibližují krásy denní i noční oblohy. Snažíme se proto, aby byla výstava v daném místě spojena s konkrétní hvězdárnou a konkrétními osobnostmi.“ – Jiří Dušek, ředitel Hvězdárny a planetária Brno, velitel stroje na zázraky, komandér kontaktního centra pro mimozemské civilizace.

Expozice pod širým nebem, za jejíž grafickou podobou stojí Pavel Gabzdyl, měla premiéru v Brandýse nad Labem, kde na sklonku života žil a pracoval Antonín Bečvář, jeden z nejvýznamnějších československých astronomů 20. století. Osobní patronát nad výstavou převzala senátorka Jarmila Smolachová, která zároveň organizuje návštěvy místních škol. Na Masarykově náměstí výstava zůstane do 12. října, poté se přesune na nádraží Praha-Bubny.

Putovní Sedmikrásky na nebi sestávají ze tří desítek panelů představujících 25 českých, moravských a slezských hvězdáren. Astronomický svět České republiky je samozřejmě mnohem bohatší – na řadu dalších hvězdáren, ale také planetárií či science center se bohužel z prostorových důvodů nedostalo. O mnohých z nich se ale dozvíte více v knize Sedmikrásky na nebi, kterou vydal [Radioservis Českého rozhlasu](#), nebo ve stejnojmenném pořadu vysílaném jednou měsíčně na všech regionálních stanicích Českého rozhlasu. Například v neděli 18. října z Astronomicko-přírodovědné observatoře v Kadani.

V letech 2026 a 2027 se s expozicí věnovanou českým hvězdárnám setkáte na nádražích Praha-Bubny, Lovosice, Hradec Králové, Plzeň, České Budějovice, Brno-Královo Pole, Břeclav, Žďár nad Sázavou a Ostrava hlavní nádraží.

Výstavu pro všechny kosmoplavce vytvořili pracovníci [Hvězdárny a planetária Brno](#) (Jiří Dušek, Jiří Kokmotos a Michal Okleštěk); podílejí se na ní také Správa železnic a [Česká astronomická společnost](#).

Život s kometami: Sto let od narození prof. Vladimíra Vanýska

V srpnu letošního roku si připomínáme 100 let od narození významného vědce, zaníceného pedagoga a emeritního profesora Univerzity Karlovy prof. RNDr. Vladimíra Vanýska, DrSc.

V letech 1956 až 1958 působil prof. Vanýsek (8. 8. 1926 – 27. 7. 1997) na pozici ředitele Astronomického ústavu při Masarykově univerzitě v Brně. Poté se stal pracovníkem Astronomického ústavu ČSAV v Praze, odkud přešel na Univerzitu Karlovu. V letech 1961–1965 působil jako děkan a proděkan Matematicko-fyzikální fakulty (MFF UK) a v r. 1968 byl jmenován profesorem. Poté v letech 1970–1986 vedl prof. Vanýsek Katedru astronomie a astrofyziky na MFF UK. Jako hostující profesor byl na Univerzitě v Erlangenu-Norimberku pověřen vykonávat po tři roky (1987–1990) funkci ředitele observatoře Dr. Remeise v Bambergu.

Vanýsek aktivně formoval kometární program pro Infračervenou kosmickou observatoř (ISO), která byla vypuštěna v roce 1995. Tato observatoř skutečně detekovala organické molekuly, jako je metan, ethan, ethanol, a další komplexní molekuly v ledu, např. formaldehyd. Vanýskův sen se stal skutečností. Novějším vrcholem kometární vědy bylo setkání sondy Rosetta s kometou 67P/Tschurjumov s detekcí široké škály komplexních molekul.

Nakladatelství Academia vydalo v roce 1980 Vanýskovu monografii "Základy astronomie a astrofyziky", která na více než pěti stech stranách uváděla po celá desetiletí do oboru vysokoškolské studenty i další zájemce o rigorózní studium. Na řadu let se tato kniha stala jedním z nemnoha česky psaných a velmi důvěryhodných pramenů, kde se mohli čtenáři poučit nejen o kosmických objektech, názvosloví a metodách jejich zkoumání, ale i o fyzikálních procesech probíhajících ve vesmíru na všech škálách, od astrofyzikálních až po kosmologické. Společně s prof. Jiřím Švestkou a docentem Martinem Šolcem pak v r. 1983 vydali středoškolskou učebnici "Fyzika hvězd a vesmíru".

Podrobnější článek naleznete na webu:

<https://www.astro.cz/clanky/osobnosti/zivot-s-kometami-sto-let-od-narozeni-prof-vladimira-vanyska.html>

Udělovací diplom Řádu Františka Josefa pro Ludwiga Nováka z roku 1910

Štěpán Kovář

Nedávno Českou astronomickou společnost oslovil Ing. Jiří Horák s nabídkou věnovat nám dokumenty a globus po svém strýci [Karlů Novákovi](#). Zpráva nás nadchla, protože z Novákovy smíchovské hvězdárny, přezdívané [Nebeská trafik](#), se podle našich dosavadních znalostí nic nedochovalo. Karel Novák, zakladatel naší společnosti, zemřel v roce 1958 bez potomků, a proto jsme objev takové pozůstalosti považovali za téměř nemožný. Několik svědectví přinesl nedávno převzatý archiv jeho přítele [Karla Hermannova-Otavského](#) z Černošic. Předaný globus je mimořádně cenný uranoskop Novákovy konstrukce, jediný vyrobený prototyp, který bude vystaven v Národním technickém muzeu v Praze. Mezi dokumenty jsme navíc objevili velmi zajímavou listinu, kterou vám s radostí představujeme. Jedná se o udělovací diplom z 26. dubna 1910, podepsaný císařem Františkem Josefem I., kterým byl Novákův otec Ludwig jmenován komturem s hvězdou Řádu Františka Josefa, tedy nositelem druhého nejvyššího stupně tohoto řádu. Digitální kopie této archiválie bude zpřístupněna v digitálním archivu ČAS a originál uložen v našem fondu v Archivu Akademie věd ČR. Další informace naleznete na níže uvedené adrese Skupiny pro studium historie astronomie České astronomické společnosti.

<https://www.zrizehvzd.cz/udelovaci-diplom-radu-frantiska-josefa-pro-ludwiga-novaka-z-roku-1910/>

Životní jubilea členů

V období října až prosince 2026 slaví významná životní jubilea tyto členové ČAS:

50

Tomáš Kalisch, Bohumín
Daniel Štach, Ostrava

55

Ing. Riad Abu Zummar, Praha
Ing. Petr Šmolík, Plzeň
Marcel Berger, Nupaky
Vlastislav Feik, Tábor
Lukáš Kalista, Kamenice
Ing. Tomáš Kubica, Ostrava

60

Olga Imrichová, Keblany
Ing. Eliška Anna Kubičková, Hořovice
Felix Čermák, Osečná

65

Vlastimil Najman, Ústí nad Labem
MUDr. Zdeněk Coufal, Zlín
Jaroslav Jíra, Praha
Ing. Libor Vančura, Úvaly

70

Ing. Tomáš Holenda, Havlíčkův Brod
RNDr. Josef Hron, Praha

75

Mgr. Alicja Heinzelová, Ondřejov

76

Prof. RNDr. Petr Heinzel DrSc., Ondřejov
Petr Zadák, Blato

77

RNDr. Vladimír Chlup, Olomouc
prof. RNDr. Jan Palouš DrSc., Praha
RNDr. Dagmar Handlířová, Brno
RNDr. Eva Marková CSC., Úpice

78

Ing. Evžen Thöndel CSC., Praha
Václav Hrůza, Cheb
RNDr. Zbyněk Melich, Turnov
Mgr. Věra Scheirichová, Adamov
Dipl.Ing. Reinhold F. Auer, Veverská Bítýška

79

Bohumír Kratoška, Borovany
Gloria Dillingerová, Hostivice
Ing. Václav Šiman, Spálené Poříčí

80

RNDr. Karel Drdla, Brno

81

Pavel Vála, Liberec
Jan Wild, Plzeň

82

Antonín Soukup, Plzeň
MVDr Věra Billová, Brno
RNDr. Jan Laštovička DrSc, Praha
František Lomoz, Sedlčany

83

Ing. Jaroslav Šolc, Praha

85

RNDr. Jaroslav Střeštík CSC., Praha

86

Ing. Ivan Pešek CSC., Praha

89

Jindřiška Příhodová, Praha

94

Josef Pozdniček, Turnov

Kosmické rozhledy a Astropis

Vážení čtenáři, upozorňujeme na základě dotazů na změnu vztahu mezi Kosmickými rozhledy a Astropisem. Od roku 2026 vychází obě periodika nezávisle, proto neočekávejte jejich souběžné doručování ve stejný termín.

KOSMICKÉ ROZHLEDY - Věstník České astronomické společnosti

Ročník 64, číslo 3 / 2026

Vydává Česká astronomická společnost, IČO 00444537

Vydáno 20.9.2026

Uzávěrka čísla 4/2026 - 1. 12. 2026

ISSN 3029-9357

Redakční rada: Soňa Ehlerová, Petr Sobotka, Pavel Suchan, Martin Gembec, Lenka Soumarová, Marcel Bělík, Vladislav Slezák, Jan Dvořák, Petr Bartoš

Adresa redakce: Kosmické rozhledy, Sekretariát ČAS, Astronomický ústav AV ČR, Fričova 298, 251 65 Ondřejov

e-mail: cas@astro.cz

Grafická úprava: Hvězdárna Františka Pešty Sezimovo Ústí

URL: www.astro.cz/spolecnost/kosmicke-rozhledy.html